

Magyar Tűzvédelmi Szövetség

1142. Budapest, Erzsébet királyné útja 67.
Tel., Fax: 221-6114, 460-0929
Email: tszvsz@tszvsz.hu

Hő- és füstelvezetés, elmélet-gyakorlat

*Szikra Csaba tudományos munkatárs
BME Építészmérnöki Kar
Épületenergetikai és Épületgépészeti Tanszék
szikra@egt.bme.hu
2012.*

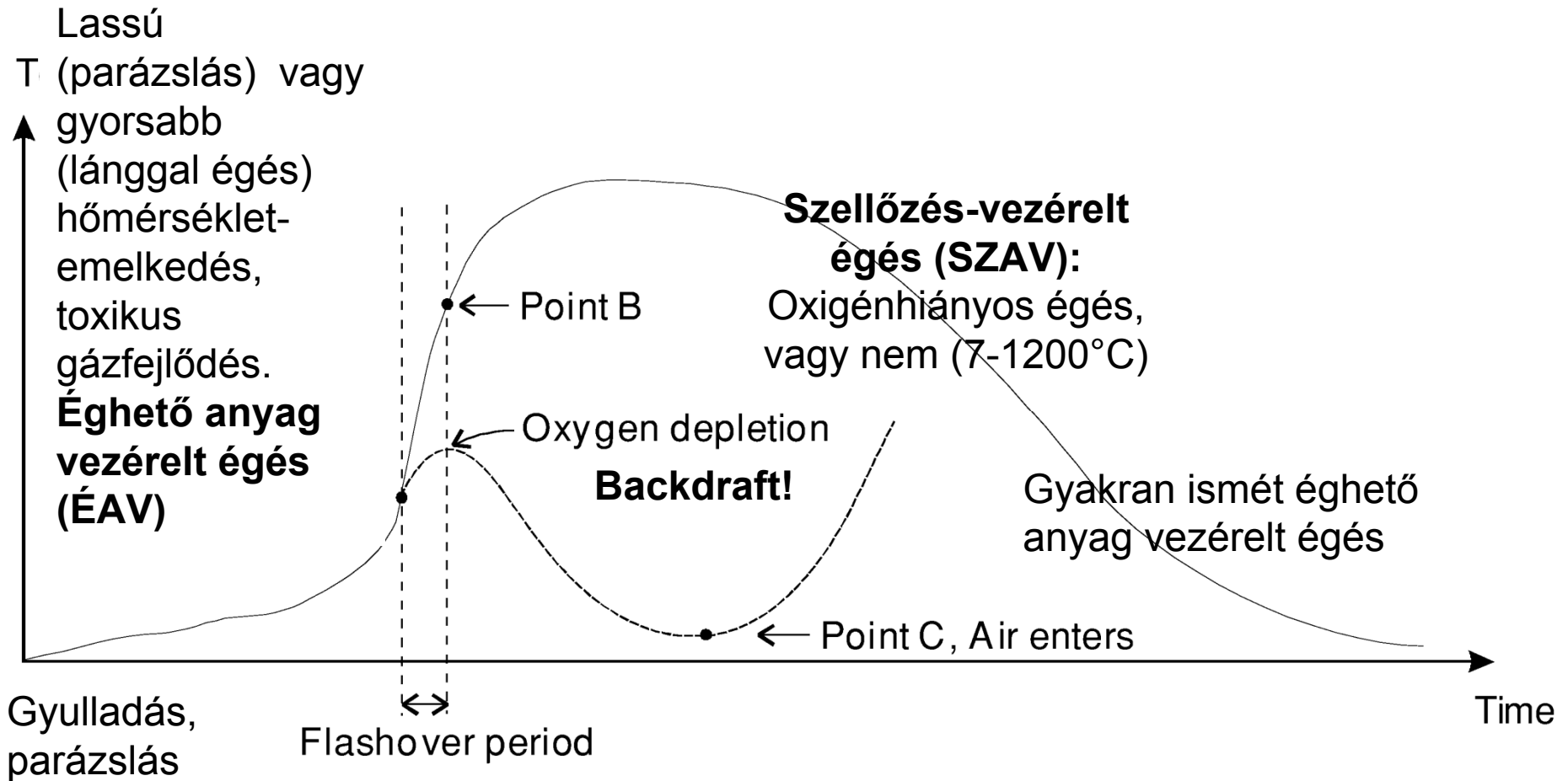

Mérnöki
módszerek
alkalmazásának
lehetőségei

Zárt téri tüzek lefolyása

Hőmérséklet időbeli alakulása (szerkezeti stabilitás vizsgálat)

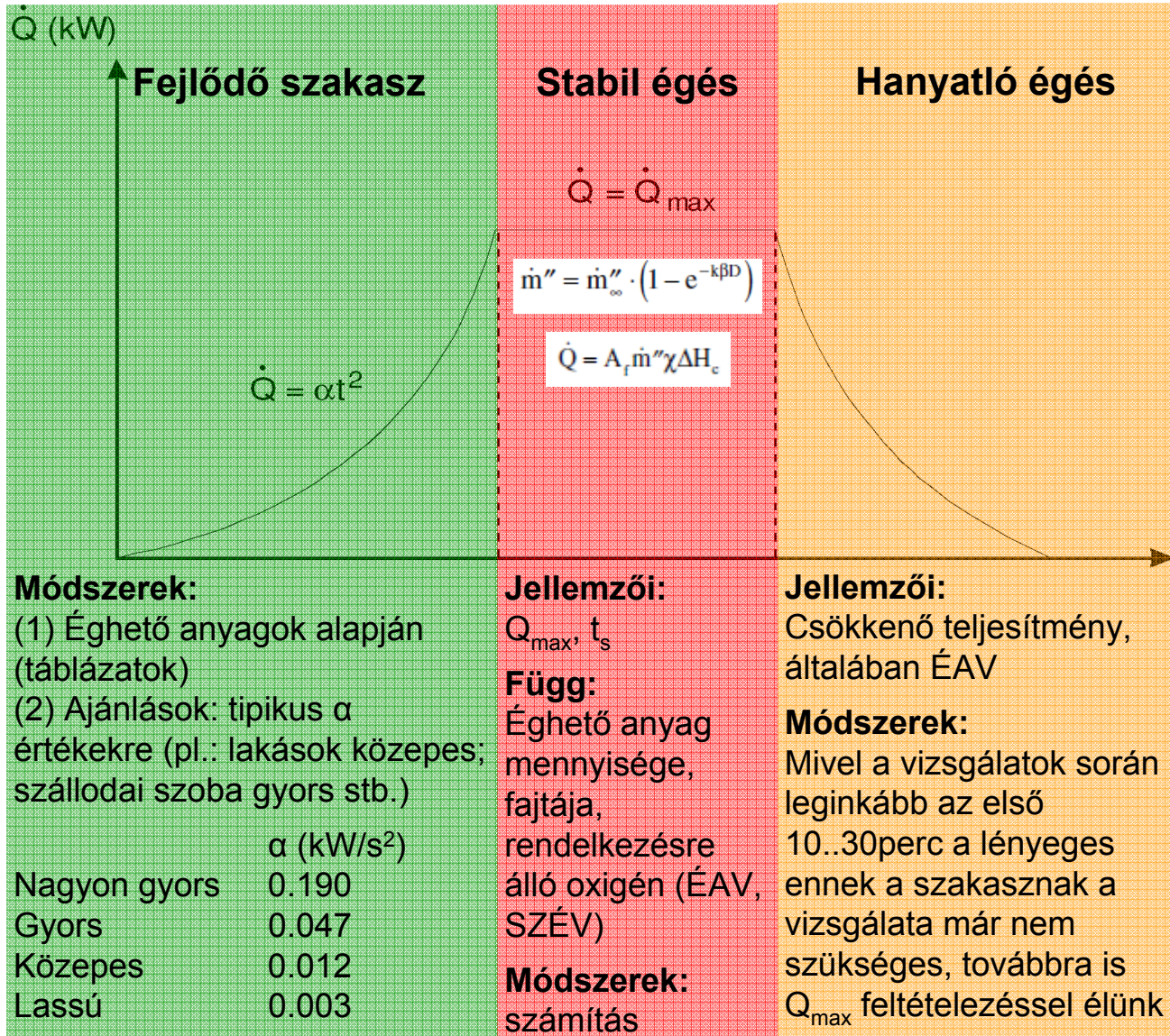
Számos definíció: pl.: minden éghető felület egyidejű
égése, 5-600°C, 15-20kW/m²

Zárt téri tüzek lefolyása

Tűz teljesítményének időbeli változása (modell)

Mérnöki módszer, mérnök döntései (design fire):
 Nincs kidolgozott módszer, a mérnök döntése, melyhez figyelembe veszi az épület (és szerkezet) (1)jellemzőit, (2)használati módját, (3)benne lévő anyagokat, melyek alapján dönt a modellben használt éghető anyag mennyiségéről és az égés sebességéről.
 Eredmény az alkalmazott tűzmodell (design fire).
 A saját maga által alkotott modell helyességét „sensitivity analysis” el vizsgálja

Módszerek:

- (1) Éghető anyagok alapján (táblázatok)
- (2) Ajánlások: tipikus α értékekre (pl.: lakások közepes; szállodai szoba gyors stb.)

	α (kW/s ²)
Nagyon gyors	0.190
Gyors	0.047
Közepes	0.012
Lassú	0.003

Jellemzői:

$Q_{\max}, t_s$
Függ:
 Éghető anyag mennyisége, fajtája, rendelkezésre álló oxigén (ÉAV, SZÉV)

Módszerek:
 számítás

Jellemzői:

Csökkenő teljesítmény, általában ÉAV

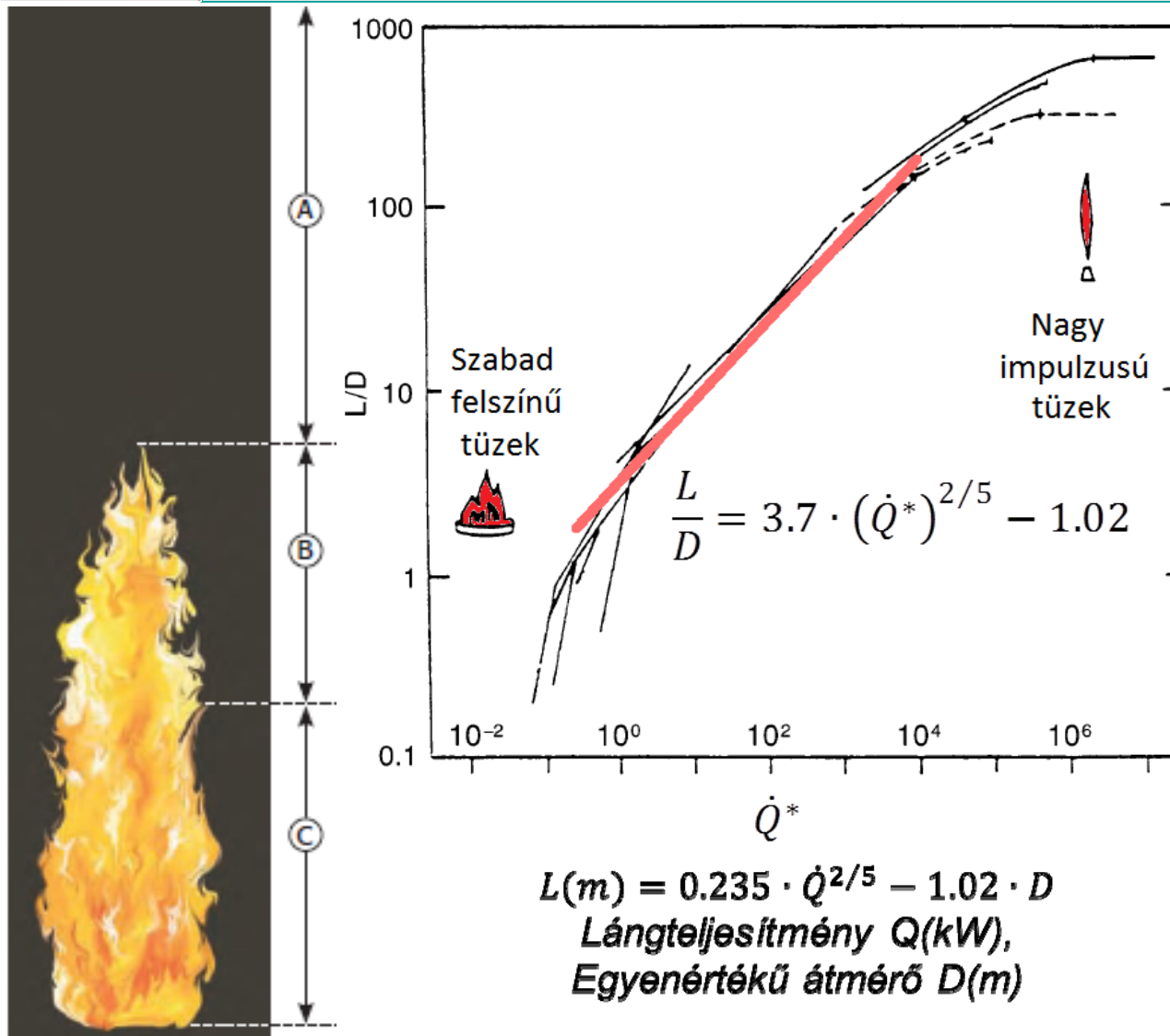
Módszerek:

Mivel a vizsgálatok során leginkább az első 10..30perc a lényeges ennek a szakasznak a vizsgálata már nem szükséges, továbbra is $Q_{\max}$ feltételezéssel élünk

Lángmodellek (Heskestad féle modell)

**Mérnöki módszer,
mérnök döntései:**

**Hasonlóságelmélet
alkalmazása**

Szerkezeti integritás
vizsgálatok,

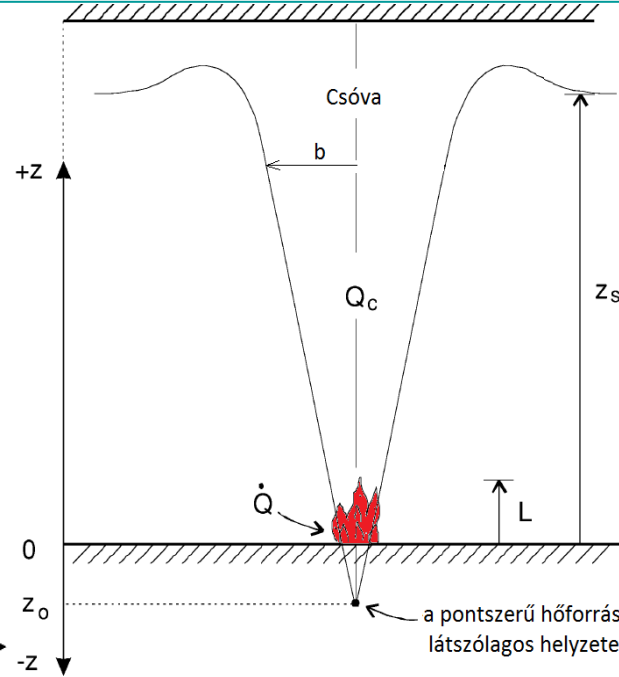
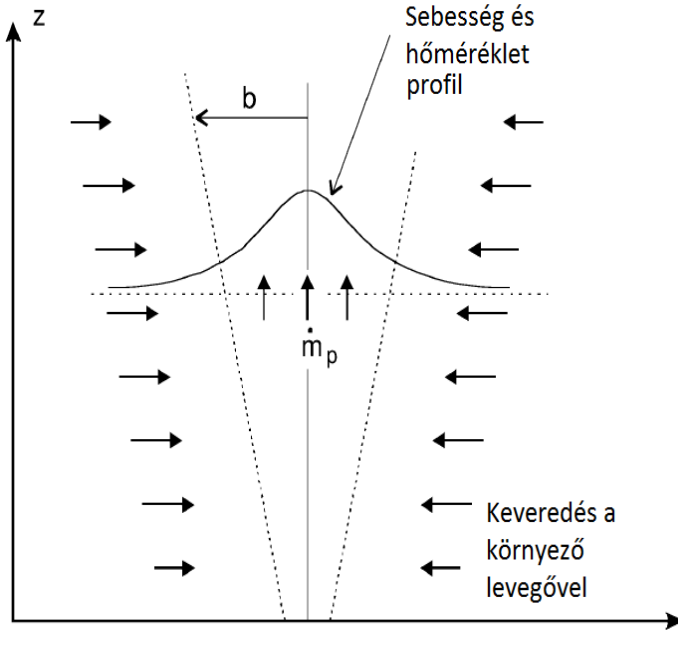
Bemenő paramétere a
későbbi számításoknak
(pl.: csóva egyenleteinek
érvényesség tartomány
vizsgálatához)

Tűzcsóva-modellek

Ideális csóva, valóságos csóva (Heskestad modellje)

Mérnöki módszer, mérnök döntései

Mérnöki modellek egymásra épülése
Füsttel telített rétegbe lépő tömegáram (további számításokhoz szükséges)

Hő-érzékelők (sprinkler, hő-maximum stb.) viselkedése adott helyen

A csóva útjában lévő szerkezeti elemek, csövek, villamos berendezések stb. vizsgálata

A tűz hőszállító-képességének vizsgálata

Modellek eredményei:

Hőmérsékletnövekedés a csóva tengelyében: $\Delta T_0 = 23.5 \cdot \dot{Q}_c^{\frac{2}{3}} \cdot (z - z_0)^{-\frac{5}{3}}$

Feláramló sebesség a csóva tengelyében: $u_0 = \left(\frac{\dot{Q}_c}{z - z_0}\right)^{\frac{1}{3}}$

Feláramló tömeg: $\dot{m}_p = 0.071 \cdot \dot{Q}_c^{\frac{1}{3}} \cdot z^{\frac{5}{3}} + 1.92 \cdot 10^{-3} \cdot \dot{Q}_c$

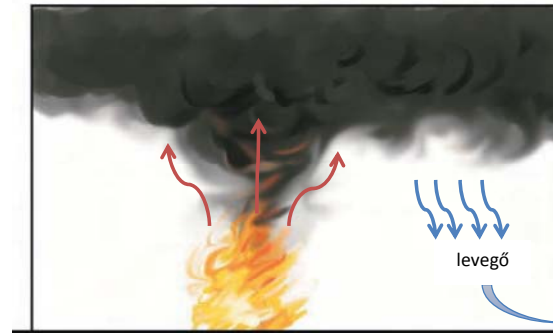
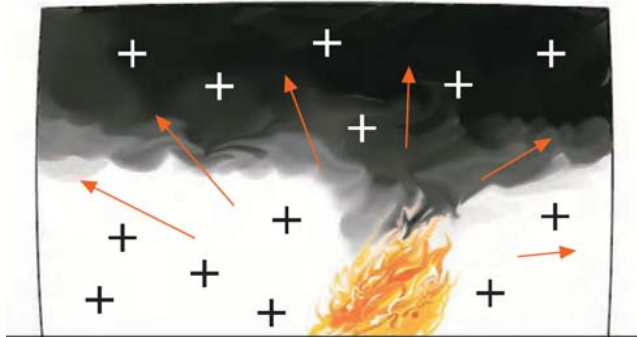
Csóva szétterülése: $b(m) = 0.12 \cdot \sqrt{T_0/T_\infty} \cdot (z - z_0)$

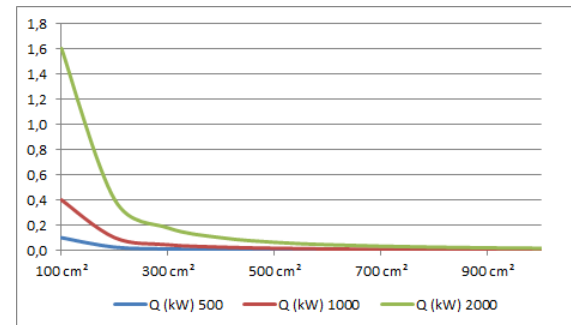
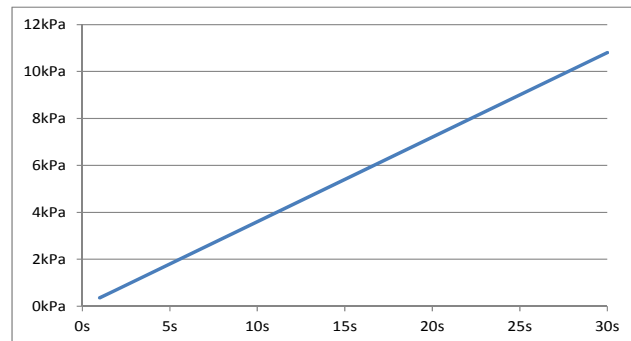
A tűztér és környezete

Teljesen zárt tér, majdnem teljesen zárt tér közötti nyomás

**Mérnöki módszer,
mérnök döntései**

Helyes modellválasztás
Apró különbség a
modellalkotásnál,
jelentős különbséghez
vezet az eredményben.

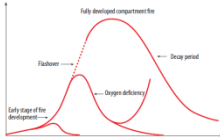

Szerkezeti integritás
vizsgálat (Pl.: gázzal oltó
rendszerek estén),
nyomáslevezetés
szükségessége

$$\Delta p/s = p_0 \left(\frac{\dot{Q}}{T_0 \cdot \rho_{lev} \cdot V_h \cdot c_v} \right) \quad \Delta p = \frac{[\dot{Q} / (c_p \cdot T_0 \cdot A_h)]^2}{2 \cdot \rho_{lev}}$$

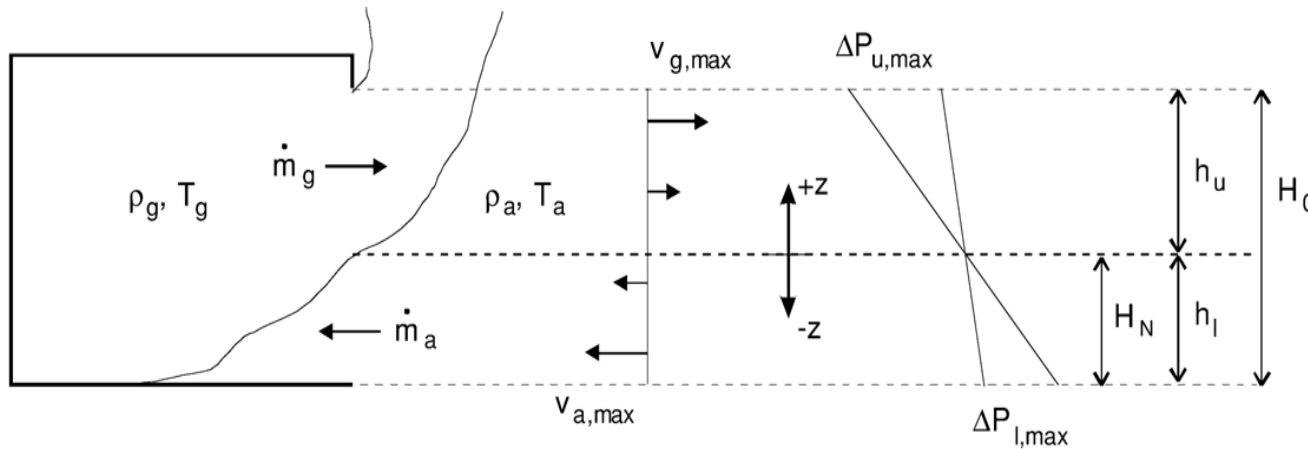
1000m² csarnok, 300cm², 0.5, 1.0, 2.0MW

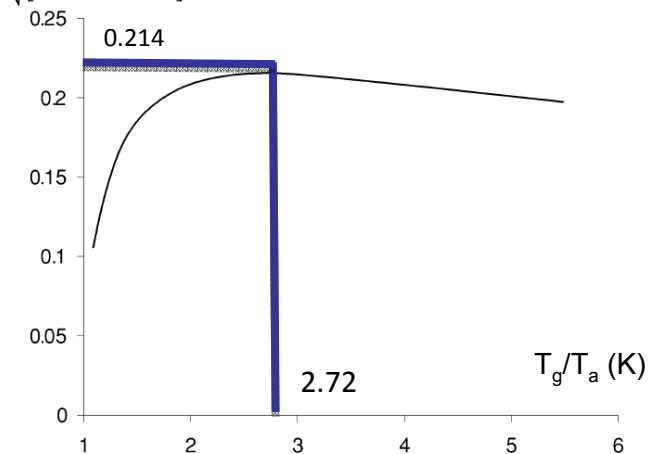

A tűztér és környezete

Nyitott tér és környezetének nyomásviszonyai

$$\dot{m}_a = \frac{2}{3} C_v A \rho_a \sqrt{2gH_0} \sqrt{\frac{(\rho_a - \rho_g)/\rho_a}{\left[1 + (\rho_a/\rho_g)^{1/3}\right]^3}}$$

$$\dot{m}_a = 0.5A\sqrt{H_0}$$

**Mérnöki módszer,
mérnök döntései**

**Az alkalmazott modell
érvényességi
tartományának
vizsgálata**

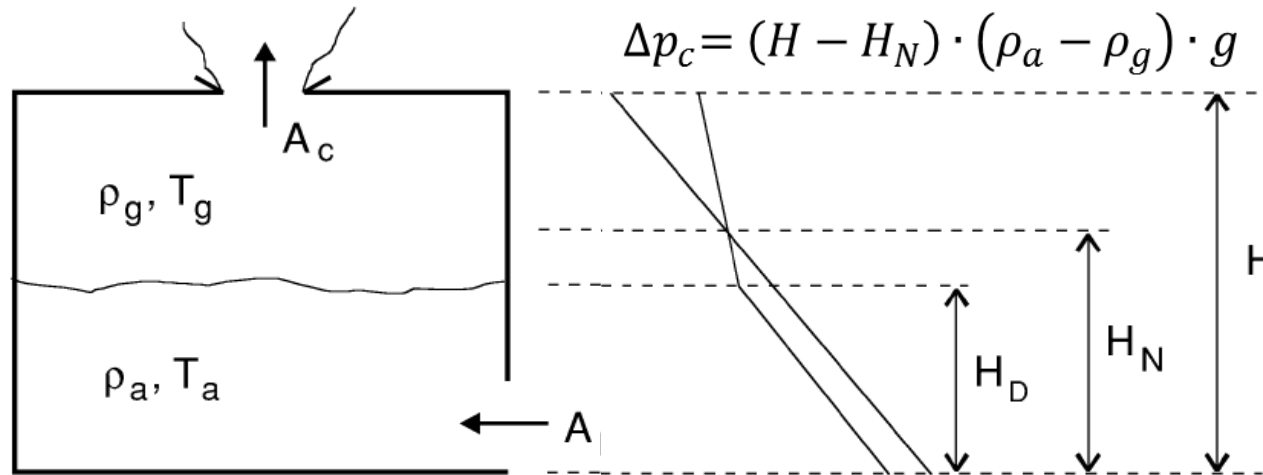
Modellalkotás
eredménye a nyitott
térből kitörő tömegáram
közelítő egyenlete a
nyílásmagasság
függvényében
Az egyenlet
érvényességi tartománya
 $t_0 > 300^\circ\text{C}$

A tűztér és környezete

A hő- és füstelvezetés statikus modellje

Mérnöki módszer,
mérnök döntései

A sztenderd céloktól
való eltérés

(1)

Adott a füstmentes
levegőréteg magassága
(tervezési követelmény
pl.: 2,5m a padlószinttől),
keressük a szükséges
nyílásméretet

$$v = \sqrt{\frac{2\Delta p}{\rho}} \quad \dot{m} = CAv\rho = CA\rho \sqrt{\frac{2\Delta p}{\rho}}$$

$$\dot{m}_c = \dot{m}_l \quad (2)$$

$$\dot{m}_l = C_d A_l \rho_a \sqrt{\frac{2(H_N - H_D)(\rho_a - \rho_g)g}{\rho_a}}$$

$$H_N = \frac{A_l^2 c_{vl} \rho_a H_D + A_c^2 c_{vc} \rho_g H}{A_l^2 c_{vl} \rho_a + A_c^2 c_{vc} \rho_g}$$

Adott nyílásméretet
esetén keressük a
füstmentes réteg
magasságát

$$\dot{m}_c = C_d A_c \rho_g \sqrt{\frac{2(H - H_N)(\rho_a - \rho_g)g}{\rho_g}}$$

$$\dot{m}_c = \frac{C_d A_c \rho_a \sqrt{2g(H - H_D)(T_g - T_a)T_a}}{T_g} \quad (3)$$

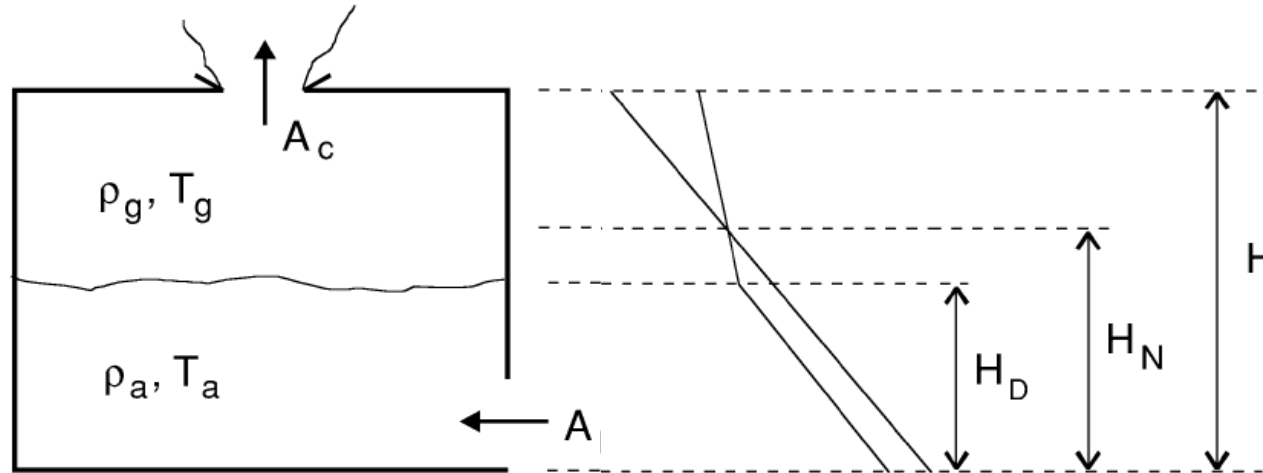

Számítási példa

A hő- és füstelvezetés statikus modellje

Egyszerűsítő feltétel:

$$\dot{m}_l = \dot{m}_p = C_d A_l \rho_a \sqrt{\frac{2(H_N - H_D)(\rho_a - \rho_g)g}{\rho_a}}$$

$$\dot{m}_c = \dot{m}_l = \dot{m}_p$$

$$5.6 = 0.7 \cdot 5 \cdot 1.2 \sqrt{\frac{2 \cdot (H_N - 2.5) \cdot (1.2 - 0.616)}{1.2}} \rightarrow H_N = 2,69m$$

$$\dot{m}_c = \dot{m}_p = C_d A_c \rho_g \sqrt{\frac{2 \cdot (H - H_N) \cdot (\rho_a - \rho_g)g}{\rho_g}}$$

$$5.6 = 0.7 \cdot A_c \cdot 0.616 \sqrt{\frac{2 \cdot (5 - 2.69) \cdot (1.2 - 0.616)}{0.616}} \rightarrow A_c = 2,0m^2$$

Egy csarnokban 2m² területen transzformátorolaj terül szét, meggyullad.

A helyiség belmagassága H=5m. A füstmentes levegőréteg tervezett magassága H_D=2,5m.

A padló szintjén a nyílás mérete A_f=5m². Az átfolyási tényező C_d=0,7.

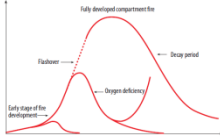
Más modellek segítségével kiszámoltuk, hogy a füsttel telített réteg közepes hőmérséklete

T_g=300°C

(ρ_g=0.616kg/m³); 2,5m magasan a zónába lépő tömegáram m_p=5,6kg/s

Keressük a füstelvezető kupola szükséges méretét

Mérnöki módszer

A hő- és füstelvezetés példáján keresztül

(0) A mérnöki módszerek alkalmazása esetében a MÉRNÖK felelőssége erősödik (a leíró, normatív módszerhez képest)

(1) Feladat körülhatárolása (kockázatelemzés?), követelmények megválasztása

- Sztenderd követelmények (Pl.: OTSZ, füstmentes levegőréteg magassága)

(2) Peremfeltételek meghatározása

- Geometria
- Környezeti jellemzők
- Hőfelszabadulás sebessége (ez lehet részmodell, de lehet sztenderd követelmény is)

(3) Modellválasztás

- Fizikai folyamat megértése
- Egyenletek levezetése, vagy „megkeresése”, egyszerűsítő feltételek (van-e alkalmas modell az adott feladatra, vagy más módszer kell keresni?)
- Akár több modellre is szükség van a mérnöki feladat megoldásához
- Érvényességi tartomány összevetése a mérnöki feladat vizsgálati tartományával

(4) Modellezés, számítás

- Egyszerű zárt alakú összefüggések esetén kézi számolás
- Iteráció, számolótábla, számítógépprogram (rengeteg segítség az internetről)

(5) Érzékenység vizsgálat (sensitivity analysis), validálás

- Az egyes változókra való érzékenység (t_0 , Q , A_c , C_d , H_D ...)
- Nem vizsgált peremfeltételekre való érzékenység (szél, tranziens jelenségek ...)

Köszönöm a figyelmet!

*Szikra Csaba tudományos munkatárs
BME Építészmérnöki Kar
Épületenergetikai és Épületgépészeti Tanszék
szikra@egt.bme.hu
2012.*

